

بلېده ننگي ئوروپا جگه له مانگرتني ناکه تا چ پيښه کی تری به نه هشتیندو ... کارد به کا نی

نجامدانی مانگرتن چالاکیه کی نافه رمانی مه دنی له دژي ناءه دالته، ستم و زرداری. چالاکیه کی سادیه. به داواکانی پویستی به کورسته و سه فربه ری نی. هه موو کسه که دتوانه نجامی بدات به نه وی که پویستی به سرچاوه یه کی نه وت هه بهت. له هه مان کات دا کاره کی په م ترسیه که پویستی به هه زی ئیراده، په داگری و د زکیه وایه که مرغه ناماده یه له په ناوی دا بمرته.

وکه گروپه کی په کهاتوو له ۱۵ کسه نه اکادیمی، ره ژنامه وانو په رله مانتار له ۱۷ ی دیسه مبه ری ۲۰۱۸ وه له ستراسبه رگ د ستمان به مانگرتن له خواردن کردوو. نامانجی نه م چالاکیه به هه گرتنی نه و گه شگیریه نامرپیه به رد وامپه که دوه ته تی تورک به سرره به ری گه لیکورد عه بدوه نه جالان دا سه پاندوو یه تی.

له ساه ۱۹۹۹ وه نه جالان له زیندانیه کی تا که که سی ئیمرالی زیندانی کراوه، نه و زیندانییه کی سیاسی ئاسایی نی. یه که مو له هه مووی گرنگتر نه وئا که رکه سیاسی که له لایه ملیه نان کورد وه وه که به رکه یه خپانی د بینن که هه موو ژپانی ته رخان کردوو به زگاری گه له که ی له داگیر که رانی د نه یه ژمه کانی تورکیا، نه ران، سوریا و عراق. دوو نه و تیره سیانیه کی سیاسی که به شداریه کی هه مه لایه نه ی هه یه له م سه له فله سه فیه کانه به و ره رخانه د و ته و گه یشتن به که م نه گه یه کی مه دنی. فله سه فیه سیاسی نه و بوو که شه و ی به و په شک و تنانه داوه له نه ژنا که له سه ربه نه مای که م نه گه یه کی دیموکراتی، فره که لتوریو فمینیستیه و به ته مایه په سه ندی که م نه گه په شک و تنخواز کانی جیهان. سه یه مین، زیاترین د ننگی بیستراوه له تورکیا له په ناوی ئاشتی دا. له ساه ۱۹۹۳ وه مشتوم ی له سه ر ئاشتیو چاره سه ری سیاسی پرسی کورد له تورکیا کردوو. په که که به ره به ری نه و، هه شت جار ئاگر به ستیه کلایه نه یه اگه یاندوو و دوو جار هه ز کانی گه ریلای به د ره و ی سنوور کشاندوو ته و به به باکوری عراق له په ناوی ئاشتی دا. به د ننگردنی که سایه تیه کی سیاسی وکه نه جالان

نمونہ یہ کہتی ہے اور وہاں کاری زری کرد ہے چار سہ رکردنی پرسہ
نہر لہ ندای باکور، یہ ہا و کاری یہ کہتی ہے اور وہاں پرسہ مہا ہو
چار سہر بکرت، جگہ لہو، ککخراوی ئاسایش و ہا و کاری OSCE ہشدار
کرد لہ چار سہ رکردنی پرسہ ناگہرنہ قہر ہا و
ململانہ کیہ کیہ کانہ کان، ہم نام کا تہ دہتہ سہر پرسہ کورد ہے
کراوی ہشتگیری توندوتیژی تورکیا دہکن لہ کا تہ کدا کہ دہوہتی
تورکیا نکوہی لہ ناسنام و کلتوری کورد دہکات و لہ ناوی دہبات،
باشترین نمونہ ہے ہا و ایہ شومہی لہ گہہ تورکیا،
تاوانبارنیشاندانی بزوتنہ و ہی ئازادی کوردستان لہ لایہن یہ کہتی
ہے اور وہاں، لہ گہہ و یہ کہ لہ لایہ نداد گاہا یہ لہ جیکا و
دیوانیدادیہ و وہاں و تکرانہ یہ و، ہم نام یہ کہتی ہے اور وہاں ہر دہ و ام
لہ ہشتنہ و ہی پہ کہ کہ لہ لیستی ککخراوہ تیرہ رستہ کا ندا، لہ و ہ
اشکاوہ ہانی دہوہتی تورکیا داوہ کہ ہر دہ و ام ہت لہ ہازی
سہ بازیانہ لہ ہر امہر بہ کورد و رہہر کہی عہ بدولا لہ جالان،

لہ دہ خہ کی وادا، لہ گہہ لہ و ہی کہ داوامان لہ یہ کہتی ہے اور وہاں
نہ کردوہ کہ رہز لہ سہروہ ریاسا و لہ و سہانہ بگرت کہ لہ
دہزگاہا سہیہ کانی لہ و وہاں داہڑا و، بہ لہ بردنی پہ کہ کہ
لہ ولیستہ یہ، کہ یہ کہتی ہے اور وہاں پہی وایہ داواہیہ کی عہ مہلی نہ و
سہختہ، داوا کہی لہ مہ سادہ یہ، لہ ویش ہہ گرتنی گہہ گیری سہر لہ جالان و
ہہدان بہ خہزان و پارہزہ رانی کہ ببینن،

تا گہشتن بہ ئامانجہ کمان بہ دلنہایہ و ہر ہڑ بہ
مانگرتنہ کہ مان دہدہن، تا دواہن سات دا کہ کی لہ و دہ کہین، مردن
پاسا و کہ نہ کہ لہ داوا کہ مان دوورمان بخاتہ و،
لہ مہ لہ دونیا یہ کدادہ ژیندہر کہ و دہ کہینکہ خہ بہرہسار ببینن، ہہزی
لہ و مان ہہ یہ ہہار بدہن کہ لہ مہ جہانہ چہ نہ، پاشہ کشہ لہ
دیمو کراسی بہ لہ مہ مایہی پہ سہند نہ، لہ مہ بہ سادہی ہہ لہ کہ
نا کہشین ہم بہ ہدہ نگوہ فہرامہ شینامہ ہیا نہ نہ تہ کہینہ و،

بہ پہویستی دہزانم ہم، ہہر زیانہ کی گیانی بہرہسار تہ کہی لہ
لہ ستہی سی پی تیو لہ نجومہنی لہ و وہاں بہ تہیہ تی و دہزگاہانی
لہ و وہاں بہ شہوہیہ کی گشتی، بہ دلنہایہ و دہ ہتہ پہ یہ کیہ شہ بہ
نہ و چہوانی دیمو کراسیہ تہ لہ ژا وایہ و لہ نجامی
مہ ترسیداریدہ ہتہ سہر لہ و وہاں کا تہ کدا کہ ژمارہ یہ کیزہ رکورد و تورک
لہ موہا تانہ دہژین، بہ گرتن لہ و ہہ ہوادارین کہ دہزگاہانی لہ و وہاں
بہرہسار تہ کانی بہ جہہ نہت بہ رزگار کردنی لہ و گیانانہ لہ سہر
خاک کہ یو گوہ لہ بانگہ وازی ہا و تہانی بگرت و لہ رکہ کانی لہ ئاست

پیا سه یهك به تا نوپـی (شه قامه كه) ی نـكتا قـیـ پازدا... سـران محمـد

* به نهژی و هموو ژیا نكاران پـشـكه شه..

* به را یی/ سحرى دهق و راقه كان:

ئا یا راسته نهوهی هه نـدـك دهـن: راقه و شیکاریی بـ هـر کارـکی
شعیری سحره که ی به تا ده کاتهوه؟ یان به پـی خودی شیعره کان
ده گـدرت؟ بـ نموونه نهو شیعرا نهی خاوه نی بونیا تـکی دهـمه نـدن
و ره هه نـدی جـراوجـر له خـ ده گـرن، هـرگیز به یهك راقه و یهك جـر
لـكدانه وه ده رگایان به سـردا داناخرت و کـتایی به بوونیان نایهت،
هـر خوـنـهـرک به پـی ناستی تـگـشتن و جـری چـژی شعیری خـی لـی
دهـوانـت و ده یخوـنـته وه.

خـشـبه خـتـانه ئـم ده قـهـی شـاعـیری به ناوبانگی مه کسکی نـكتا قـیـ پاز بـ
زـربـهـی زـمانـه زیندووـه جیهانییه کان تهـرجـه مه کراوه، دیاره له بهر
ناوازو بوونییه تی، جا پـشـش نهوهی ده رگایهك به سـر ده قـهـکه دا
بکه ینه وه، جـی خـیه تی شـتـك له سـر بایـگـرافـی ئـم شـاعـیره بزانیـن:

* بایـگـرافـی شـاعـیر:

نـكتا قـیـ پاز لـ ساـی ۱۹۱۴ لـ مـکـسیـک لـ دایک بوو، باوکی
پارـزـرو با پیری نـمان نووس بوو.

یـکـم پـتـووکی هـنـراوـی لـ تـمـنی نـزد ساـیدا و لـ ساـی
۱۹۳۳ دا نووسی بـ ناوی (مانگی دـنـد). لـ جـنگی ناوخی ئیسپانیا
لایـنـخـوازی کـمارـیـکان بوو دژی فاشیه کان، لـ ساـی ۱۹۴۳ دا سـفـری
بـ وـاتـ یـگـرتـووـکانی ئـمـریکا کرد، لـ ساـی ۱۹۴۵ تا ۱۹۵۱ لـ
پاریس ژیا، لـ وـ چـاوی بـ سـارتـرو کامـ و بـرـتن و چـندان نووسـری

ناو داری تر کټوت و ټو دیدارانہ بوونۍ هڅنۍکی ټايندۍ بۍ بۍهرۍ نووسينۍکانۍ، لۍ سرۍرۍتای ساۍانی پۍنجاوۍ کاری دپلۍماتيکی کردووۍ و ټۍمانۍ هۍموو بوونۍ هۍی دهوۍمه ندکردنی ټۍزمونۍکانۍ، لۍوانۍش گډۍانۍکانۍ له ټاسیاو ټټهټټات وهک یا بان و هندستان، هۍر لۍوۍش ټاشنای (بودایی) بوو، لۍ ساۍی ۱۹۶۸ دۍستی لۍ کاری دپلۍماتيکی کۍشایۍوۍ. لۍگډۍ هاوسۍرۍکۍی (مۍر خۍسۍ) کۍ هونۍرمۍندی نیگارکۍش بوو لۍ مۍکسیکۍ دۍژیان، هاوسۍرۍکۍی ټټۍی بووۍ لۍو خۍټاتۍ جۍراوجۍرۍ جیهانیانۍی لۍ بواړی هۍنراوۍدا بۍدۍستی هۍنا، لۍوانۍ خۍټاتی نۍبۍ بۍ ټۍدۍب لۍ ساۍی ۱۹۹۰ دای وۍرگرت، مۍخابن چرای ټۍمۍنی لۍ ساۍی ۱۹۹۸ دا بۍ یۍکجاری کوژایۍوۍ، بۍټټام بۍرهۍمۍکانۍ وۍک دۍقی هۍمۍلایۍن و کراوۍ هۍردۍم لۍ ټټټاماندان..

*ده قه شیعریی شه قامه که:

(شۍ قامۍکۍ)

ټۍرۍ شۍ قامۍکی درۍژ و بۍ دۍنگۍ لۍ ټټشاییدا هۍنگاو دۍنۍم، پۍم ټۍترازۍ و ټۍکۍوم پاش بۍرزبوونۍوۍ، ټټټټم بۍ کوۍری، پۍکانم پۍ ټۍنۍن بۍ بۍردۍ بۍ دۍنگۍکان و گۍټا وشکۍکان، کۍسۍکیش لۍ دوامۍوۍ پۍی ټۍنۍ بۍ، بۍردۍکان، گۍټاکان: گۍر من هۍواش بمۍوۍ ټۍویش هۍواش ټۍبۍټۍوۍ؛ گۍر ټاکۍم، ټۍویش ټاکا، ټاوۍ ټۍدۍمۍوۍ : کۍس نیۍ هۍموو شتۍک تاریک و بۍ دۍرگایۍ، ټۍنیا هۍنگاوۍکانم ټاگاداری منن ټۍخولۍمۍوۍ و ټۍخولۍمۍوۍ لۍ نۍو ټۍو سرۍر گۍشانۍدا کۍ بۍ ټۍبۍدی ټۍچنۍوۍ سرۍر شۍ قامۍکۍ لۍوۍ کۍ کۍس چاوۍټټوانی ناکا، کۍس بۍ دوامدا نایۍ، لۍوۍ لۍ پیاوۍک ورد ټۍبمۍوۍ کۍ پۍی ټۍترازۍ بۍرزۍټۍوۍ و کاتۍک ټۍمبینۍ ټټټټ : کۍس نیۍ

.....

شیعره که به ټینگلیزی:

The Street

Here is a long and silent street.

I walk in blackness and I stumble and fall
and rise, and I walk blind, my feet

trampling the silent stones and the dry leaves.
 Someone behind me also tramples, stones, leaves:
 if I slow down, he slows;
 if I run, he runs I turn : nobody.
 Everything dark and door less,
 only my steps aware of me,
 I turning and turning among these corners
 which lead forever to the street
 where nobody waits for, nobody follows me,
 where I pursue a man who stumbles
 and rises and says when he sees me : nobody

* شیکاری هـ نراو کـ:

(پاز لـ بـ هود ییدا هـ نگاو دـنـ)

ئـم هـ نراو یـی پاز دـقـکی کراو یـو وـک با بـت راستـوـخـ پـیو نـدی
 بـ فـلسـفـای ژیا نی مرـفـو و هـ یـ، من لـ گـانـم بـ دوا ی مانا
 جیا جیا کانی ئـم دـقـ زـر شیکاری جـراوجـرم پـش چاو کـوت ، یـکـکـ
 لـ خـنـگـرو خوـنـر و چـژـلـبـینـر کانی هـ نراو (کوانجی، جی،
 دانگ) بوو کـ لـ سوچـکی تـی جهانـییـو بـچوون و لـ کـدانـو کانی
 خـی بـ ئـم دـقـ بـم جـر دـر بـیو:

لـم دـقـدا کـ دـبـنین بـدر ژایی شـقامـکی بـ دـنگ. سیمبو و
 پـمان دـت بـجـر کـ کاراکـتـره که ژیا نی گرتوو کـ دـت و نازانـ
 که بـ تـواوی چی دـو لـ ژیا ن فـرا هـمی بهـنـت. ئـو دـتـوات بـ
 نشـویـکانـدا و هـمان کاری اـبردوو بـ ئاکام دـگـیـنـتـو. ئـو
 تـماشای خـی ئـکات وـک ئهوهی هیچ کـس ببینـت لای وایـ، بـم
 دـیـوت ببینـت وـک زیاتر لـ خـی، بـ بـدـست هـنانی کـسـکی
 باشتـر.

پاز لـ دـتـکانی ۳ و ۴ دا گریمانی ئـو بـ خوـنـر دروست دـکات کـ
 نازانـ لـم ژیا نـدا چی دـوت و بـیـ بـردـوام دـبـت لـ شـتن.
 لـ دـی ۵ دا: کـسـک لـ دواو یـتی پـ دـنـ بـ بـرد و گـکـاکانـدا؛
 بـردـوامیـتی شـتن بـ هـمان تـرحی نشـو کانی اـبردوودا.
 پاز متیتافـی درـژکراو بـ کاردـنـت بـ هـما هـنگی شـواوی
 نـدـزینـوی خود یان بـ دیدگایی.

دـی دووهـم: ئاماژـی ژیا نی تـنـیایی و دوور پـرـزی دـردـخات.
 من دـتـم لـ تاریکیدا...

دـی ۶ و ۷: دووبارـ کردنـوی شـتـکان مانای نـبوونی ئاماـنجـکی

دیاری کراو، وک د:
گەر من هه‌واش بم‌و ئه‌ویش هه‌واش د به‌ت‌و...

مرق له هه‌بژاردنه‌کانی ژياندا خای س‌رپشکه‌ و د به‌ت کاریگ‌ریی له‌س‌ر ژيان ج به‌ت و به‌رد‌وامییه‌تی به‌شتن و نه‌زانینی به‌ کو‌ چون پرسیارکی ف‌لس‌فی لای خو‌ن‌ر د ه‌روژ‌ن‌ت، یان ه‌ندک جار وک مر‌ق‌کان ژيان به‌ ج‌ر‌ک د‌گرن به‌ ش‌و‌یک وک ئه‌وه‌ی ک خای د‌ته به‌شه‌وه.

به‌ ه‌ت‌رازان ئام‌ژ‌ی ئه‌و نش‌وان به‌ ک‌ رووب‌رو‌ی م‌ر‌ق د‌بن‌و له‌ ژياندا له‌ س‌ر به‌گ‌ای زیند‌گی، به‌ ج‌ر‌ک له‌ به‌شتنی به‌ر و به‌ش نه‌و‌ستن، به‌ام ئ‌م‌م خ‌م‌اندنی داها تووی به‌ نا به‌خش‌ت ک‌ گ‌وای چ ناکاو‌ک چاو‌وانی ئ‌کات، م‌ر‌ق ک‌ت‌ک ت‌ماشای ده‌وروب‌ه‌ر د‌کات ک‌س‌ک د‌بین‌ت، به‌ام ئ‌م‌م ک‌ ت‌ماشای د‌کات خای به‌ ه‌یچ ک‌س د‌بین‌ت، چونک‌ ه‌مان ش‌ت‌کان دووب‌ار د‌بن‌و له‌ دیدی باز‌و...

به‌م ج‌ره به‌رد‌وام ئ‌به‌ت و به‌است به‌گ‌ا نابین‌ت به‌ کردنی ش‌تی ج‌اواز و ه‌و‌ی ه‌نگ‌وانی ج‌ودا، به‌یه ک‌ت‌ک ت‌ماشای خای د‌کات خای له‌ به‌برد‌ودا د‌بین‌ت‌و و به‌ ه‌ود‌یی دوو‌چاری شاعیر د‌کات و له‌گ‌ه‌ ئ‌م‌ش‌دا ه‌ر ه‌و‌ی گ‌ه‌ان‌کاری و به‌ر و به‌ش چون د‌دات به‌ د‌زین‌و‌ی خودی باشت‌ر و ج‌اواز‌تر نه‌ک له‌س‌ر چ‌و‌چی ش‌قام‌ک‌دا به‌کو به‌است به‌یه‌کی س‌ر‌تا و ن و داها توو تازه.

یه‌ک‌کی تر له‌ تام‌ز‌ریانی ش‌ع‌ر له‌ گ‌ش‌یه‌کی ت‌ری به‌خ‌ن‌ی ئ‌د‌ب‌یدا د‌ت:

باز ئ‌م د‌ق‌ی له‌ سا‌ی ۱۹۶۳ دا نووس‌یو به‌ت‌واوی به‌ هیوایی با‌ی به‌شی به‌س‌ر ژياندا ک‌شاو، به‌یه ت‌روس‌ک‌اییه‌ک نابین‌ت‌و، چونک‌ م‌ر‌ق له‌ ت‌اریک‌یدا ت‌ان‌ت ه‌نگ‌او‌کانی خ‌شی نابین‌ت، ک‌ به‌نگ‌ خودی خای له‌ س‌ب‌ر‌ک‌یدا ب‌بین‌ت‌و و د‌ست‌کی به‌ز‌گ‌ار‌ک‌ر به‌دی ناکات به‌یه له‌ باز‌نه‌یه‌کی داخ‌راودا د‌خ‌ول‌ت‌و و د‌و‌ات و به‌ د‌نگ‌یی به‌ر‌د‌یش س‌یم‌بو‌که به‌ ئ‌و ج‌یه‌ان‌ی د‌ق له‌و‌ی ئ‌د‌و.

له‌ ک‌ت‌اییدا ده‌خ‌وازم له‌ شه‌یدایانی ش‌ع‌رو خو‌نه‌رانی ک‌ورد‌زوبانی ئ‌ازیز، که ه‌و‌ی خو‌ندنه‌وه و ت‌گ‌ه‌شتنی ج‌اواز‌تر به‌ ئ‌م ده‌قه ب‌ده‌ن، چونکه ه‌موو خو‌ندنه‌وه‌کانی به‌شو ه‌ر او به‌چ‌وون و ماناکان له‌م ش‌ع‌ره‌دا به‌ ک‌راوه‌یی و فره‌چه‌ش‌نی ده‌م‌ن‌ته‌وه، ئ‌مه‌ش س‌یفا ت‌کی ده‌قی ج‌وان و سه‌ر‌که‌وت‌وه، که ه‌ندک جار ته‌نانه‌ت له‌ک‌دانه‌وه به‌چه‌وانه‌کانیش له‌ خ ده‌گ‌رت.

*ت‌وانین:

من وه‌ک (س‌ران) ده‌توانم به‌م ئ‌م ده‌قه سنووری شو‌ن‌کات ده‌به‌ت و

به م جـ ره لای خوـ نه رانی راسته قینهی شیعر- مانه وه بـ خـی مسـ گهر ده کات، به و مانایه ی شاعیر شیعره که ی سنووردار نه کردووه به زه مانـ کی دیاریکراو یان وـات و که سـ کی ده ستنیشا نکراو، ئه و شه قامه ش ده کرـت له هه موو شوـن و کاتـ کدا بوونی هه بـت و مرـ فه کانیش جیاواز به سهریدا هه نگاوبنـ و تـ ماره کان پـ بکه نه وه. به ـام ئه م شه قامه ی شاعیر چـ ه و هه ر خـی ده بینـ ته وه له سهری- له کاتی تـ په ـینه ـ دووباره کان به سهریدا.

خاـ کی گرنگ که تا ئـ ستا نه مبینیوه ئاماژه ی پـ کرا بـت بریتییه له باسنه کردنی ده رچوون له ناوچه ی شه قامه که، یان به هـی هـ کاری ده ره کی وه کو یاسا غیوون یان له ئارادانه بوون، یاخود هـی ناوه کی وه کو نه توانین یان قه ناعه تنه بوون و ملکه چیی قه ده ر.

شاعیر به ته کنیکـ کی ناوازه و جیاواز خودی خـی دابه ش ده کات به سهر دوو مـ ژوو، یان دوو که سدا؛ ـ ابردوو یه کی تاریک و نادادپهروه ر، ههروه ها ئـ ستایه کی دووباره، بـ یه خـی له قه ره ی باسکردنی داهاتوو نادات، ئه سته مه بـ شاعیرـ کـ خاوه ن ئه زموونـ کی ده وـ ه مه ند بـت، هیوایه ک هه ـ یبخه ـ ته تـ نـت که له واقیعدا بوونی نه بـت، به ـام ئه و گـ شت و خوـ نی مه کسکییه؛ بـ یه له گه ـ ئه و هه موو کـ شانهدا که ده یزانی رووبه رووی ده بـ ته وه له وـ، ئه و له 1971 دا جارـ کی تر ده گه ـ ته وه بـ مه کسکـ.

بـ زیاتر روونکردنه وه ی مه به سته ی سهره کی ده ق، ده توانین هـ ـ کاری ئه و جوـ ه دراماتیکییه ی بـ ژهر ئاوها ره نگـ ـ ژ بکه ین:

ئه مه ش ده مانگه یه نه ته شه وهی مانای گشتی ده قه که، که ده کره ت به جی ری
جیاواز و له به نهی تایبه تیدا سوودی له بیینرته که بهم شه وه یه یه:

هه و دان..... (به ده سته نهانی هیچ)..... گه نه وه به سه ره تا (به ئوم له دی)

جی ئاماژه شه خاکی گرنگ ده رباره ی تاریکایی شه قامه که باس
به که یه؛ که ئه و تاریکییه ی باکی ک شاهه به سه ره شه قامه که دا مادی
نییه، به کو مه عنه ویه، چونکه شاعیر تیایدا ده بینته وه ده ت
(له و له پیاو له ورد ئه بم و له ک پله ئه ترازه).

شاعیر له چاوپه ککه وتنه کدا که له لایه ن (ئله فرید ما ئه م) و له
نه ویه رکه سا ی 1991 له گه تیدا ساز دراوه، ئاماژه به و غوربه ته ده کات
که له سا لهانی 1959 تا 1971 له ده ره وهی مه کسێک به سه ر یبرد، که واته
نووسینی ئه م هه تراوه یه ش ده که و ته ئه و سا لهانه وه، شاعیر له و
چاوپه که وتنه دا ده ت:

“به ئام له ما و لهی مان و لهی سه فیه ری دوو ممدا له هندستان، له نه وان
سا لهانی ۱۹۶۲ و ۱۹۶۸ من زه ر ده قی ئاینی و فله سه فیم خو ئه ند و.....
جو له نه و لهی قوتا بیانی سا ی ۱۹۶۸ بزواندمی، وام هه سته کرد به گه یه کی
دیاری کرا و هیوا و ئاما نه ج کهانی خودی لاویم له دایک بوو ته و.....

من که چند ساله له‌مه‌وهر له کتێبی (شنه‌یه‌ک له رێژئاواوه) خوێنهری کوردم ئاشناکرد به 23 شاعیری جیهانی و شیعهره‌کانیان، ههر گرنگی ئهم شیعهری ئێکتافید پاز بوو وای لێکردم له یه‌که‌م شیعهدا دا‌بینم.

* سهرچاوهو يهراوځ/

The Street

Octavio Paz

کام بیرکردن و دروست و ساغ م م ؟ ... جیهاد مو م م د

بیرکردن و، چالاکی کی برد وامی م شکی م م، پا نری
بیرکردن و غ ریز ی کی خ سکیان ی ل م م فدا، م م م م
بیرکردن و ژیان کی ت کچوو و نال باری ه ی، وک ه موو ن وان ی
ل زکماکی و م شکیان باش کار ناکات ب بیرکردن و، یان ن وان ی
ب ه رچ ه کارک ب ت تووشی ت کچوونی م شک د بن، ئیتر ناتوانن
بیرک ن و، ن گ ر ه ستیشان ه ب ت بیرکردن و یان نام ن ت ب ی
ح و ژیان کی ز ر پ ش و و نال باریان ه ی، ن گ ر ک سان کی
د س ز یان ن خ شانی تایب تی ن ب ت، وک ئاژ ی ش ناتوانن
بل و ن و خ یان ب پار زن.

ب م نام ئا یا بیرکردن و ی م م ف کانی ه موو گ لانی ن م جیهان، وک
یک وای؟ ن گ ر وای، ب چی گ لانی ک ه ن توانیویان ن ژیان کی
ب خ ت و رتر و باشتر ل گ لانی تر ب خ یان دابین بکن، گ لانی ک
ه ی برد وام ب د ست ژیان نا ه موار و ش و ج ن و ئاژ و ی
سیاسی و ک م م ای ت و د نا ن، گ لانی کیش ه ن ز رب ی ه ر ز ریان
ب د ست ن بوونی و ه ژاری و د نا ن.

ه موو ن و گ ل و ک م م گانی توانیویان خ یان د ربار بکن ل و
ئاید ل ژ ی ب س ت کانی م شکی م م ف د خات قاوغ کی م م و
بیرکردن و ی کی ساغ م و دروستیان ه بو و ت گ یشتوون ل و ی ن و
ئاید ل ژ ی ب س ت کانی گ ور ترین ک ش ی ک خراو بوونی ژیان
ب دروست د کات، ناتوانن ل ژ ر سای ی کولتور کی دواک و تووی
ک م م لای تی و سیاسیدا هیچ ج ر ب خ ت و ر ی د و خ ش گوز رانی ک
ب دی به ن، ناتوانن م م ق بوون و خ ش ویستی بکن ب ب ردی بناغ ی
پ ک و ژ یان و خ ز گ ر کردن ل چ و سان د ن و و
ست مکاری، بیرکردن و کانیان، بیرکردن و ی کی بو ران و ئازایان
بو و، ب ی توانیویان ش ش ب رام ب ر بیرکردن و کانی خ یان و
د س م ت س ت مکار کانی ب ریا بکن و خ یان د ربار بکن ل ز رب ی
ن ه م تی و کو و ر ی کانی ژیان، وک گ لانی ن وروپا و ن ژاوا ب
گشتی.

ن و گ ل و ک م م گانی داما و ک ی ی د س تی بیرکردن و ترادسو ن و
ک ن با و کانی خ یان و د س م ت و حکومتان س ت مکار و

چوسه نړۍ کانون، بیرکړدنو وړیان بیرکړدنو وړۍ کی دواکه وتووی قه تیس
ماو و پښنگه و خوار دووی گوماوی ئاو له بڼر نه شتووی سدان ساپی
میشکیانن. ئم جرم کهمه گه و گه لانی وک گه لانی ژهه پاتی ناوین
و عراق و کوردستان گیر دای عقیقه ت ک نه باو کای خیانن بیه
ناتوانن هیچ جرم ئازادی و زگاریک بده ست بهنن.
بیرکړدنو وړی ساغلام و دروست لای هرح مرجف و گال و کهمه گه یکه،
ئو بیرکړدنو وړۍ یکه، که بتوانت شته دژ بیرکړدنو و
که نه باو کانی ناو مېشکی خای بڼر پیا بکات. ئوسا ئاسانن بتوانت
شرش بڼر امبر دسه پات سیاسیه حکوم انن ستهمکار کان بڼر پیا
بکات.

جیهاد موده مده / نړیویج

ته نزی تا کسی : که لتووری عشایری! ... جلال قادر

له فقهه خانۍ شار کهم موسافیر کم ه لگرت. پیاوکی بڼر سا چوو و
قلاو خرپن بوو. سمه لئ ستوور و لچ پان بوو. یکه سر وتی : من تاز
له بڼر غذاو هاتووم و زمانۍ ئینگلیزی نازانم! .
منیش بڼر خرها تنه کی گهرم کرد و وتم : قه یچیپه که... دتوانی بڼر
زمانۍ عره بی بدوین!

بڼر شهوازی قسه کړدنم وتی : ته کوردی که رکوکوی؟
چن دزانیت؟

+ ماو یکه له که رکوک پڼر لیس بووم. پاشان نه قلی بڼر غذا کرام، بووم
بڼر بڼر بڼر یکه له بڼر کان...

بڼر پکه نین و وتم : ئه ئه بو ئیسما عیل... ه والی بڼر غذا چیپه؟
+ بڼر غذا زباله یه... من له سر دمی سدام پڼر لیس بووم ، ئه ستا خان
نشین کراوم.

له م کات گه یشتنه نزیک بڼر ترافیکه کی سوور. کو وکچیک دستان
له ناو دسستی یکه تربوو له شه قام که پڼر ین و، که گه یشتنه ته
ماشنه کم باو شیان بڼر یکه کتر کرد که وتنه ماچکردن له بڼر له وثرین و

ماچکردن بالانسیان نـماو خـیان بـ ماشـنـکمـو گـرتـو، پاشان
خـنـدیـکیان کرد و دوورکـوتـنـو.

موسافرکـم وتی : وـلـلا. کـلتوری ئـمانـ تـواو، کوـوکـچیان
ئازادن لـ دـداری کردن.

_ وادیار تـ بـرگی عـشایریت فـداو.

دای لـ قاقای پـکـنین و وتی : لـسـر وشـی عـشایر ووداوـکت بـ
دـگـرمـو.

_ زـر سوپاس... چونکـ منیش جگـ لـ کاری تاکسی، چیرـکش دـنووسـو.

+ چیرـکی وـکـچی؟

_ چیرـکی پـلیسی!

+ یـک هـفتـ لـگـلم بـ (هـزارویـک شـوت) بـ دـگـرمـو. بـلام با
سـرـتا ئـم بـسـرها تـت بـ بگـمـو:

(ئـژـکی هاوینی گـرمی بـغدا، لـبنکـکـم دانیشتبووم. بـزاربووم
لـ کـشـی ئـو خـلکـ، بـتایبـت خـلکی عـشایر کـ لـسـر ووداوی هیج
و پووج و بـ مانا دـبوايـ دـستیگیریان بکـین. پـش نیوـ ژنـکی
باـ بـرز وئـسمـریان هـنایـ ئـفیسـکـم، بـ شکات کردن لـ خزم و
کـسی مـردـکـی. ئـو ژنـ لـ جوانیا پیاوی حیزدـکرد. ئارق بـنـو
درزی مـکی دـهاتـ خوار، بـگریانـو پییگووتم : فریام
کـو... کـچـکـم دـی بـ گـنجـکی هاوسـمانـو بوو. هـفتـی اـبووردوو
کـچـکـماین مارـ کرد و شیرینیمان خوارد. لـبـر قسـوقسـلـک
بـیاریارماندا ئـم هـینیـ کـچـکـم بگوازرـتـو. بـلام خزم و کـسی
مـردـکـم کـ دـکاتـ ئامـزای کـچـکـم، هـشـیان کردوو و دـلـن
شایی یـکـ تـکـدـین.

منیش وتم : تـ ناوی ئـو عـشایریانـم بـ بنووسـ کـ دـیانـوت شایی
کـ تـکـ بدن. ئیتر خـمت نـبـت.

ژنـکـ لـخـشیا وتی : سوپاس بـ خوا لـدواجار کـسـک پـیدا بوو گوـم
بـ اگـر. ئـم هـموو کـشـیـ خـتای مـردـ گـوادـکـم، کـ پشتی
ئـمـ ناگـرت و بـ عـشایری بیردـکاتـو.

ژنـکـ ناوی ئـو خـزانانـی نووسی کـ دـیانـوت ئازاو بنـنـو.

منیش چووم دـستم نایـ سـرشانی ووتم : ئیتر دـ لـ دـ مـدـ ئـو
زـماوـندی خـتان بکـن... من شـوـک پـشتر هـموویان زیندان دـکـم.
مـفرزـیـک پـلیسیش پاسـوانی زـماوـندـکـ دـکـن. بـلام لـبیرتان
نـچـت خزمـتی پـلیسـکانم بکـن.

+ بـسـر چاو... گـورـم ...

ئینجا بـ توانجـو و تم : بـلام من وتـش لـشـوی زـماوـندی کـچـکـت
پـکـو دـبین.

ژنـکـ دیاربوو حـزی لـبوو... یـکـسـر هـلسایـ سـرپـ ووتی : تـ لـو

کەشەیی زەگەرم کە. چیتەو لێخەزمەتەدام. لێ ژووورەکەم چەند جارێک ماچمکرد و پاشان پەمگەوت : ئێستا دەتوانی بڕیت و لێ شەوی زەماوەند دەتبینم!.

شەویەک پەش زەماوەند هەرجی گەنج و پیاوی ئازاوە گەرەشایر هەبوو زیندانیانم کرد. خەشم وەک عومدە لێناو شایێکی لێگەڵ مەفرەزەکەم دەسووژامەو.

شەوێک بووک گواسترایەو. باوکی بووکە هاتە لام و پێیەوێک خەزم و کەسەکانی بێردەم. فەرمانم بە پەلیسەکانکرد کە ئێویش بێرن بە زیندانی.

ئێو ئێوارەیی پەلیسەکانم تەڕکرد. خەشم لێگەڵ دایکی بووکە تا نیوە شەو ئاماڵەوارد.

بە سەبەبی زیندانی پێکانم لێ حەوشەیی بنکەکەم لێبەر خەرتاوە بە برسیەتی یەز کردو لێبەرچاویان قەیماخ و چاییم دەخوارد. فەرمانەشم دابوو هەریەکەک فزە لێدەمی بەت شووڵاق دەخوات.

کاتێم دای بێیانی دایکی بووکە هات و لێمپاڵەوێ ووتی : گەرەم من دەبمە کەفیل ئێم هەموو خەزمەتکارێک ئازادیان کە.

ئێم بێرچەکەیی تەکبیری هەردوو کەمان بوو کە لێژەرچەگە پلانمان بە دانا بوو.

بەو شەوێک هەموویان کاغەزیان ئیمزاکرد کە چیتەر تەداخوولی ژیانی بووک و زاوا نەکەن).

کاتێک موسافەرەکەم لێ گەڕانەوێ چیرەکەکی بوو... دەستی نایە بەنشانم ووتی : ئێستا تەگەشتی لێ مەبەستم؟

منیش هەلوستەیکەم کرد وتم : نەوێلا... ئێوێنە خەش چیرەکەکت گەڕایەو لێبیرم چوو.

دای لێ قاقای پێکەنین ووتی : بەخوا تەشەشایری... مەبەستم ئێوێنە ئێگەر ئێو عەشیرەتە شایر نەبوونایە دایکی بووکەش بە گاین ناچوو!.

زنگیا نځی ئاوی - 10- ... فتاح حسن

ستی دهه م

(ما ی من)

ئو وشو ی لاسر سرفا ر بم

خو، لچاوانم ناکو و

د ترسم

نگم م و ما کو ی خ م.

ما م ل ه رکو ب

ئو و نیشتمانم

ئو ی نازانی. من، ق ر جم؟!

(کشتی من)

لجی (نوح) بام ل بند د گام

ب ل عاشقان

پ بند ناو کشتی م

. ئای د کرد خودا غ ز بی ل د گرتم

(ن ش)

م یخان ب قو گیر، ب م ین ش

گر ئاوا ن ب. . نا چارد بی

ب م یفر ش ب ی ن ش.

(خو خ یا)

ه ندك جار ب ئاوات و م بتوانم

ک م (ف م مات ک)، د م

و ل، ه ر خ یا پ هاو

د زانی ب ؟

چون ناتوانم

د نگی ترپ کانی د م

کپک م

ساتك، هاوار د کات :-

ئو. . ئو

(سوژد)

سارشاخم دځگري،

ئمنيش

پك لك لسار پك تيدك م

تا ئو د م م م ست د بم ب ت

سوژد د ب ب ب خوا،

ئود م م م م ، من ج مد م م م ؟!

ئود م م م م ج مد م م م

ئو و ند ب خشن د بم

ن ل خوا د بورم

ن ل ت .

(پيام)

قينم ل ما نكي چوارد

چون، ب م عشوقك م د چت،

ئو م عشوق م ب ما واوي

د قان ب ج يه شتم. . .

پري شيعر،

ئم پيام بد ب گويدا

من ناتوانم

ه ند م خدا ب خشن د بم.

(ب ئوم دبوون)

بار د ك م ، ناك م چش

ت ب ب يت يا ن م م م م من ه ر ي ك

ريان ب ت ه يچ ني ب غ يري ه يچ

د ل م م م م

ه م ئو و ك م م م م م نيش ل گ م م م م . .

ه ر ه يچ . . ه يچ .

ف تاح ح س ن

دانيمارك / قالبي